

Identifying the effective factors in the management of extracurricular sports activities of Iranian students

Karim Seybani^{1*}, Fanoos Dehghan²

1. Ph. D. student of physical education and secretary of physical education of Fars Education and culture
2. Basic education teacher of Fars

* [Email: sheybanikarim62@gmail.com](mailto:sheybanikarim62@gmail.com)

Abstract

The purpose of this research is to identify the effective factors in the management of student sports activities in Iran's education. Collecting the required data was done in the form of foundational data theorizing. The statistical population of this research includes the employees of the Deputy of Physical Education and Health of the Ministry of Education, the professors of Farhangian University, the members of the student sports federation and the officials of the country's student sports associations. Targeted capture using the snowball technique was almost theoretical. The current research method is qualitative and grounded theory, which was done using the Strauss and Corbin approach to identify the phenomenon and collect data through interviews. The data analysis was done using the theoretical coding method (taken from the grounded theory theorizing method). The research of causal factors affecting the management of student sports activities include human resource planning, motor literacy and physical health of students, which directly affect the management of student sports activities. Factors affecting the strategies include the interventions of lack of budget allocation and lack of justice. The findings of the research showed that the direct effect of the causal conditions of "manpower planning, promotion of students' movement literacy and promotion of physical health" on the central category of "participatory management of student sports activities, control and monitoring and evaluation of student sports activities" is positive and significant.

Keywords: Office Education, Extracurricular, Student Sports

شناسایی عوامل موثر برمدیریت فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی ایران

کریم شیبانی*^۱، فانوس دهقان^۲

۱- دانشجوی دکترای تربیت بدنی و دبیر تربیت بدنی آموزش و پرورش فارس

۲- آموزگار پایه آموزش و پرورش فارس

* [Email: sheybanikarim62@gmail.com](mailto:sheybanikarim62@gmail.com)

چکیده

هدف از این پژوهش، شناسایی عوامل موثر برمدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران است. گردآوری داده های مورد نیاز، به صورت نظریه پردازی داده بنیاد انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کارکنان معاونت تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش، اساتید دانشگاه فرهنگیان، اعضای هیئت ریسه فدراسیون ورزش دانش آموزی و مسئولین انجمن های ورزش دانش آموزی کشور می باشد که تعداد ۲۲ نفر از افراد با تجربه فوق به روش نمونه گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک گلوله برفی، تا حد اشباح نظری بود. روش تحقیق حاضر کیفی و گراند تئوری می باشد که با استفاده از رویکرد اشتراک و کوربین به شناسایی پدیده و گردآوری داده ها از طریق مصاحبه اقدام گردید. تحلیل داده ها به روش کدگذاری نظری (برگرفته از روش نظریه پردازی نظریه زمینه ای) انجام شد. براساس یافته های تحقیق عوامل علی موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی عبارتند از برنامه ریزی نیروی انسانی، سواد حرکتی و سلامت جسمانی دانش آموزان که بطور مستقیم بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش تأثیر دارند. عوامل موثر بر راهبردها عبارتند از مداخلات عدم تخصیص بودجه و عدم عدالت. یافته های تحقیق نشان داد که اثر مستقیم شرایط علی « برنامه ریزی نیروی انسانی، ارتقای سواد حرکتی دانش آموزان و ارتقای سلامت جسمانی» بر مقوله محوری «مدیریت مشارکتی فعالیت های ورزش دانش آموزی، کنترل و نظارت و ارزیابی فعالیت های ورزش دانش آموزی مثبت و معنادار است.

واژگان کلیدی: آموزش و پرورش، فوق برنامه، ورزش دانش آموزی

مقدمه

تربیت بدنی شاخه‌ای از علوم تربیتی است که به وسیله حرکات و فعالیت‌های بدنی موجب رشد و توسعه استعدادهای جسمانی و روانی افراد می‌گردد (دهقان، ۱۳۹۹). قابل ذکر است که تربیت بدنی و ورزش در جامعه امروزی تنها محدود به رشد جسمانی نمی‌شود بلکه پرورش تمام ابعاد و جنبه‌های وجودی انسان و بهبود سطح کیفی زندگی فردی و اجتماعی را در برمی‌گیرد. فعالیت‌های ورزشی از دوران پیش دبستانی تا فارغ‌التحصیل شدن از دانشگاه توسعه مهارت‌های عصبی-عضلانی، توسعه توانمندی‌های جسمانی و توسعه توانمندی‌های اجتماعی و روانی را به دنبال خواهد داشت. ورزش در خارج از مدارس، فرصتی برای تفریح و بهتر گذراندن اوقات فراغت است. پس با کسب عادت ورزشی در دوران تحصیل به ویژه در مدارس فرصت مناسب برای انجام فعالیت‌های ورزشی در مراحل بعدی زندگی ایجاد می‌شود و بدین ترتیب شانس زندگی سالم برای افراد افزایش می‌یابد. در صورت تعهد در تداوم به فعالیت‌های ورزشی، الزاماً به کیفیت زندگی افزوده می‌شود (کارنر و همکاران، ۲۰۱۸). فعالیت‌های ورزشی دارای تنوع بسیار می‌باشد و انتخاب فعالیت مناسب و مورد علاقه و توجه دانش آموز کار آسانی نیست. در انتخاب نوع برنامه شرایط جغرافیایی، آداب و رسوم فرهنگی، توانایی افراد، سن، تجربیات، نیازها، امنیت، تاسیسات و وسایل ورزشی، مربیان و منابع مالی باید مورد توجه قرار گیرد (جوادی، ۱۳۹۶). به دلیل اهمیت فعالیت‌های ورزشی فوق برنامه آموزش و پرورش کشور در بوجود آوردن یک محیط سالم و لذت بخش و افزایش همبستگی بین دانش‌آموزان، فراهم کردن برنامه‌های هیجان‌انگیز، به وجود آوردن تجربیات فراموش نشدنی، ایجاد نگرش مثبت نسبت به مسئولین و ورزش، تأثیرات آن بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، ارضای نیازهای حرکتی آنان، به وجود آوردن عادت ورزشی، ارضای حس برتری طلبی و توسعه روحیه جمعی، مطالعه جنبه‌های مختلف فوق برنامه ورزشی ضروری می‌باشد (مهیدیان، ۱۳۹۷). آسیب‌های فراوانی که در اثر توسعه فناوری‌ها به حرکت و فعالیت بدنی وارد آمده‌اند کم نیستند. دانش‌آموزان ما که باید در آینده نقش‌آفرینی کنند و خلاق و پرسشگر بار آیند با دسترسی آسان خود، دوستان، اعضای خانواده و ... به رسانه‌های ارتباط جمعی، ساعت‌های متمادی با این ابزارها سروکار دارند. تماشای ورزش‌های پیشرفته از رسانه‌ها، به‌ویژه رادیو و تلویزیون، آن‌ها را بیش از پیش بی‌حرکت کرده است و زمینه بلای خانمان‌سوزی شده که نامش «چاقی و اضافه‌وزن» است. در طبقه‌بندی‌های جدید، افراد چاق و مبتلا به اضافه‌وزن را جزو معلولان طبقه‌بندی کرده‌اند و متون علمی یادآور شده‌اند که اضافه‌وزن داشتن و چاقی، بیماری زمینه‌ای است که استعداد مبتلا شدن به سایر بیماری‌ها را کاملاً مهیا می‌کند (گائینی، ۱۳۹۹). در این بین طرح‌های ملی مختلفی تعریف شدند که این امر را محقق می‌سازند که ورزش در بین جوانان و نوجوانان نهادینه گردد. انگیزه‌های افراد برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی نقش مهمی در تعیین نوع و شدت فعالیت‌های ورزشی دارند و آگاهی از این انگیزه‌ها می‌تواند بیان‌کننده تمایل یا عدم تمایل به این گونه فعالیت‌ها باشد. انجام فعالیت‌های جسمانی از موضوعات مهم حوزه سلامت عمومی است. شرکت منظم در فعالیت‌های جسمانی می‌تواند باعث بهبود سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی آنان شود. داشتن تمرین منظم یک عامل اساسی در حفظ سلامت جسمانی و روانی محسوب می‌شود. در عصر حاضر ورزش و فعالیت بدنی از جمله کارهایی است که می‌تواند در اوقات فراغت و ایام بیکاری مردم انجام پذیرد و تا حدودی از آثار و عوارض سوء سبک‌های نوین زندگی بکاهد. صاحب نظران معتقدند که اگر جامعه‌ای افراد خود را به ورزش ترغیب کند، در واقع به افزایش عزت نفس و سلامت جسمی و روحی افراد خود کمک کرده است. به همین دلیل در جوامع پیشرفته امروز بیش از پیش ورزش در امور مختلف زندگی فردی و اجتماعی انسان روشن شده است. از جمله مفاهیم مهمی که امروز به منظور درک و شناخت عوامل تعیین‌کننده رفتار مشارکت و ورزش بکار می‌رود، انگیزه است (سیمال و همکاران، ۲۰۱۸). گاهی مواقع برنامه‌های درسی ورزشی نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای یادگیری باشد، فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی که به وسیله دانش‌آموزان انجام می‌گیرد یک نوع یادگیری جایگزین است که می‌تواند اهداف آموزشی را به صورت گسترش یافته در ذهن دانش‌آموزان ایجاد کند و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را افزایش دهد. فعالیت‌های

فوق برنامه ورزشی می‌تواند دانش‌آموزان را بیشتر در محیط‌های اجتماعی قرار دهد در حالی که این اتفاق در درس‌های رسمی کمتر روی می‌دهد. این فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی می‌تواند پلی میان برنامه‌های درسی و یادگیری‌های واقعی زندگی باشد (دهقان، ۱۳۹۹).

یکی از مهمترین فعالیتهای مورد استقبال دانش‌آموزان که ظرفیت رشد شناختی، روانی — حرکتی و عاطفی — اجتماعی را دارد (تحقیقات زیادی شواهد کافی برای این مدعی را ارائه کرده اند) فعالیت‌های جسمانی است که تحت عنوان فعالیت های ورزش دانش آموزی در ساعات غیر آموزشی ولی داخل محیط مدرسه یا خارج از محیط مدرسه اتفاق می افتد، بنابراین، در حال حاضر در کنار تدارک استلزامات اجرای درس تربیت‌بدنی و تأکید همه جانبه بر کیفیت بخشی به آن، برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه درس تربیت‌بدنی نه تنها می‌تواند پا سخی به این کیفیت بخشی با شد بلکه به عنوان یکی از فعالیت‌های برنامه کلان مدارس برای فعالیت مکمل در نظر گرفته خواهد شد (حلاجی، ۱۳۹۷). اصولاً برنامه های رسمی و متداول ورزش دانش آموزی در مدارس بیشتر متوجه فعالیت های آموزشی دانش آموزان است و به پرورش همه ابعاد وجودی شاگردان بخصوص رشد جنبه های عاطفی و اجتماعی دانش آموزان چندان توجهی ندارد زیرا میزان ساعت آموزشی ورزش دانش آموزی کفایت دست یابی به اهداف ساحت زیستی و بدنی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را نمیکند. به همین علت عنوان می شود که در آموزش واقعی باید دانش آموز از کلاس بیرون بیاید و وارد زندگی و اجتماع شود و این مهم از طریق وجود برنامه های متنوع و شاداب فعالیت‌های فوق برنامه ورزش دانش آموزی که در وجود دانش‌آموزان ایجاد شور و نشاط و هیجان کند و از طریق افزایش انگیزه دانش آموزان جهت شرکت فعالانه و مداوم در این فعالیت ها باعث کسب سلامت جسمی و روحی و روانی آنها گردد (دهقان، ۱۳۹۹). در مدرسه طوری برنامه ریزی شود که معلم و دانش آموز اندیشه خلاق خود را به کار بندند و مهارت هایی مانند همکاری، همگرایی و تصمیم گیری را کسب کنند. دانش آموز را باید آموزش داد تا مهارت و دانش را بیاموزد نه آنکه چیزی را به او القا کرد. در صورتی که شرایط فیزیکی و تجهیزاتی برای برگزاری فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی فراهم باشد و همچنین از نظر ایمنی مکان و فضا و وجود معلم و مربی خلاق و توانمند در وضعیت مناسبی قرار داشته باشد اولیای دانش آموزان با فراغ خاطر و رضایت کامل اجازه حضور فرزندان خود را در فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی می دهند. زیرا با شرکت دانش آموزان در چنین برنامه های جذاب و متنوع و مفرح ورزشی هست که خلاقیت دانش آموزان آشکار می شود و به نشاط و شادابی و تندرستی دست می یابند. هدف از فعالیت‌های ورزش دانش آموزی زندگی سالم و بانشاط، تحرک و پویایی دانش‌آموزان است و محیط امن مدرسه و وجود مربیان مجرب و دلسوز موجب می شود تا اولیا با آسایش خاطر و دانش‌آموزان با رغبت بیشتری مشارکت نمایند. از آنجایی که ساعت رسمی ورزش دانش آموزی به تنهایی قادر به تامین سلامت جسمانی دانش‌آموزان نمی‌باشد. آموزش و پرورش انجام فعالیت‌های ورزش دانش آموزی را لازم بر شمردند. ولی تعدد انواع این فعالیت‌ها و کمبود امکانات و تجهیزات باعث گردیده تا به طور کامل انجام نپذیرد. از دلایل ضرورت وجود فعالیت‌های ورزش دانش آموزی در آموزش و پرورش زمینه‌سازی برای پرورش استعدادها و ورزشی، زمینه‌سازی برای رشد ورزش قهرمانی، رشد مهارت‌های اجتماعی و آشنایی با سبک زندگی مردم، مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های سطوح بالاتر از کلاس و مدرسه، کمک به کسب شایستگی‌های پایه (تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق) توجه و کمک به اجرای برنامه‌های انتخابی و اختیاری درس تربیت‌بدنی و ورزش می باشد که ضرورت انجام مطالعات علمی و پژوهشی در حوزه فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی جهت چگونگی نیل به این مهم را تعیین و عملیاتی کرد. به همین دلیل این پژوهش با بررسی مطالعات قبلی و استفاده از نظرات صاحب نظران و اندیشمندان حوزه ورزش دانش آموزی به دنبال شناسایی عوامل موثر بر فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی است.

روش شناسی

از نظر هدف، پژوهش حاضر در حیطه ی تحقیق کاربردی طبقه‌بندی می‌شود. تحقیق حاضر از نظر چگونگی گردآوری داده‌های مورد نیاز، در گروه «اکتشافی» طبقه‌بندی می‌شود. در این مطالعه از روش الگوی پارادایمی اشتراوس و کوربین براساس سه نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل اساتید دانشگاه، معلمان با تجربه (با

سابقه بیش از ۹ سال) در حوزه علوم تربیتی و تربیت بدنی، مدیران ستادی وزارت و حوزه اجرایی ورزش دانش آموزی وزارت آموزش و پرورش ایران می‌باشد. با توجه به تنوع جامعه آماری و از آنجایی که حجم چنین جامعه‌ای قابل شمارش و تخمین نبود، از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک نمونه‌گیری گلوله برفی تا حد اشباع نظری استفاده شد و بر اساس خبرگی محقق تعداد ۲۲ نفر از اساتید دانشگاه، معلمان با تجربه در حوزه علوم تربیتی و تربیت بدنی، مدیران ستادی وزارت و حوزه اجرایی ورزش دانش آموزی وزارت آموزش و پرورش ایران انتخاب شدند. در فرایند انتخاب یک نمونه محققان کیفی می‌توانند از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده کنند که در آن یک شرکت کننده در پژوهش پژوهشگر را به شرکت کنندگان دیگر هدایت می‌کند. برخلاف نمونه‌گیری در بررسی‌های کمی، نمونه‌گیری هدفمند نمی‌تواند قبل از آغاز مطالعه و تدوین نظریه برخاسته از داده‌ها برنامه‌ریزی شود. بنابراین روش نمونه‌گیری در طرح کیفی حاضر، نمونه‌گیری نظری انتخاب هدفمند آگاهان کلیدی بر اساس اطلاعات خاصی که از موضوع پژوهش دارند خواهد بود. نمونه‌گیری نظری مستلزم جمع‌آوری داده‌ها بر اساس مقوله‌ها برای تدوین نظریه است. نمونه‌گیری از صاحب‌نظران در این پژوهش تازمانی ادامه پیدا کرد که فرایند اکتشاف و تجزیه و تحلیل به نقطه اشباع نظری رسید. در تحقیق حاضر برای جمع‌آوری اطلاعات هم از مطالعات کتابخانه‌ای و هم از تحقیقات میدانی استفاده شده است. مصاحبه عمیق فردی نیز، تکنیک مورد استفاده این مطالعه است که با توجه به شرایط و ماهیت تحقیق به صورت مصاحبه تلفنی و چهره به چهره اجرا می‌گردد. روش مقدماتی اتخاذ شده برای انجام مصاحبه، استفاده از مصاحبه نیمه ساخت یافته با سؤالات باز می‌باشد. بدین شیوه که محقق در ابتدا تعدادی از سؤالات باز را بر اساس اهداف تحقیق، از قبل طراحی نموده و سپس اقدام به مصاحبه فرد به فرد می‌نماید. اما گاهی اوقات محقق با توجه به شرایط و پاسخ‌های فرد مشارکت کننده، ناچار به طرح سؤالات تکمیلی می‌شد تا به نتیجه مطلوب‌تری دست یابد. بعد از جمع‌آوری و تحلیل داده‌های اولیه، ما برای تعیین اینکه چه کسی نمونه بعدی باشد و چه سؤالاتی در طول مصاحبه پرسیده شود، از نمونه‌گیری نظری استفاده می‌شود. در واقع محقق ترسیم می‌کند که چگونه سؤالات مصاحبه برای افراد تغییر یابد و اینکه، ما چگونه مشارکت کنندگان یا مصاحبه شونده‌گان جدیدی را برگزینیم تا توسعه نظریه اساسی ما را امکان‌پذیر سازد. به‌طور کلی، ساختار اولیه سؤالات و تعدیل آن در طی فرآیند مصاحبه به‌گونه‌ای طرح و هدایت می‌شود که در پیوند با اهداف تحقیق باشد. روش تحلیل داده‌ها در بر اساس رویکرد روش کیفی اشتراک و کوربین هست که محوریت آن بر اساس الگوی پارادایمی اشتراک می‌باشد. در تحقیق حاضر برای تحلیل داده‌های به دست آمده از سه نوع کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری گزینشی (اشتراک و کوربین، ۱۳۹۱) استفاده شد.

یافته‌ها

در مطالعه شناسایی عوامل موثر بر مدیریت فعالیت‌های فوق برنامه ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران از روش نظریه داده بنیاد استفاده شده است. همان‌طور که پیش‌تر توضیح داده شد در روش داده بنیاد، جهت نظریه‌پردازی از مقوله‌هایی که ضرورتاً از داده‌های کیفی اخذ شده‌اند، استفاده شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات در این گام بر مبنای روش کدگذاری نظری انجام شد. کدگذاری نظری روشی است برای تحلیل داده‌هایی که به منظور تدوین یک نظریه به روش مطالعه موردی کیفی گردآوری شده‌اند. به عبارت بهتر کدگذاری عبارت است از عملیاتی که طی آن داده‌ها تجزیه، مفهوم‌سازی، و به شکل تازه‌ای در کنار یکدیگر قرار داده می‌شوند. این همان فرایند اصلی است که طی آن نظریه بر اساس داده‌ها تدوین می‌شود. مراحل کدگذاری مورد استفاده در این تحقیق عبارتند از: کدگذاری باز؛ کدگذاری محوری؛ کدگذاری گزینشی. در این نوع کدگذاری مفاهیم طبقه بندی می‌شوند که به این کار مقوله پردازی گفته می‌شود. مقولات دارای قدرت مفهومی بالایی هستند زیرا می‌توانند مفاهیم را به دور محور خود جمع کنند. در این پژوهش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به طور همزمان صورت گرفت. در این گام کدهایی که اشتراک مفهومی داشتند در ذیل یک مقوله جای گرفتند و بدین ترتیب مقولات متعددی شکل گرفتند. بر اساس مفاهیمی که در این گام حاصل گردید مقوله‌های اولیه شکل گرفتند. نتیجه این مرحله، تقطیر و خلاصه کردن انبوه اطلاعات کسب شده از اسناد به درون مفاهیم و دسته بندی‌هایی است که در این سوالات مشابه هستند. کدگذاری باز، موضوعات و مفاهیم را از عمق داده‌ها به سطح آورد. این موضوعات و مفاهیم از پرسش اولیه تحقیق و مفاهیم در ادبیات و مصاحبه‌های انجام گرفته

اخذ شده اند. کدگذاری باز و مقوله پردازی داده در جهت شناسایی عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران انجام گرفت.

در گام بعدی تلاش گردید مقوله های مشابه و مقارن در تم های اصلی جای گیرند بر اساس اشتراک مفهومی که مقولات با یکدیگر داشتند، تم ها، به شکل مفاهیم انتزاعی تری استخراج شدند. پس از تهیه و تنظیم جدول مفاهیم و مقولات اولیه به عنوان گام نخست تحلیل کیفی اطلاعات حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه ها، برای تکمیل این فرآیند، مفاهیم حاصله در سطح بالاتر و تجریدی تر جهت دستیابی به تم های اصلی، گروه بندی شدند. پس از مقایسه مقولات گروه بندی شده، مقولات مرتبط با یکدیگر در یک مضمون کلی دسته بندی شدند و بر اساس عناوین موجود در نظریه های مرتبط یا مفاهیم برخاسته از ادبیات تحقیق، عناوین کلی برای این مضمون ها در نظر گرفته شد.

با توجه به هدف کلی پژوهش در راستای شناسایی عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران و با توجه به اشتراکات مفهومی، هر کدام از این مفاهیم در مقولات جای گرفتند و در تحلیل نهایی مفاهیم اولیه، با کسب آگاهی کافی از این که تم های مختلف کدام ها هستند، چگونگی تناسب آنها با یکدیگر و کل داستانی که آنها درباره داده ها می گویند، تلاش گردید یک نقشه رضایت بخش از تم ها ترسیم گردد، در این مرحله، تم هایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف شدند و مورد بازبینی مجدد قرار گرفتند. به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک تم در مورد آن بحث می کند، مشخص شد و تعیین شد که هر تم کدام جنبه از اطلاعات را در خود جای داده است. سپس کدگذاری محری انجام شد با هدف ایجاد رابطه بین مقوله های تولید شده در مرحله کدگذاری باز. این عمل معمولاً بر اساس الگوی پارادایم انجام می شود و به نظریه پرداز کمک می کند تا فرآیند نظریه پردازی را به سهولت انجام دهد. اساس ارتباطدهی در کدگذاری محوری بر بسط و گسترش یکی از مقوله ها قرار دارد. در کدگذاری محوری، با مجموعه ای سازمان یافته از کدها و مفاهیم اولیه مواجه هستیم که نتیجه بررسی دقیق و تفصیلی مقالات و اسناد در مرحله کدگذاری باز است. تمرکز این مرحله بیشتر بر کدها و مفاهیم، و نه داده ها، است. البته ممکن است که کدها یا مفاهیم جدیدی نیز در این مرحله ظهور یابند، ولی وظیفه اصلی، مرور و بررسی کدهای اولیه است و به سوی سازماندهی موضوعات، مفاهیم، دسته بندی ها و تعریف محور مفاهیم کلیدی در تحلیل حرکت می کنیم. شرایط علی باعث ایجاد و توسعه پدیده یا مقوله محوری می شوند. از میان مقوله های موجود، "برنامه ریزی نیروی انسانی، سواد حرکتی دانش آموزان و سلامت جسمانی" به عنوان عللی تلقی می شوند که نقش فعال بر مدیریت فعالیت های فوق برنامه ورزش دانش آموزی در نظام آموزشی دارد.

با توجه به فرآیند تحلیل داده های کیفی در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی لازم به ذکر است که در مرحله کدگذاری باز ۴۸ مفهوم بدست آمد که در گام بعدی این مفاهیم در قالب ۱۱ مقوله کلی تر طبقه بندی شد و در نهایت در مرحله کدگذاری انتخابی ارتباط بین ۱۱ مقوله اصلی ترسیم شد، که در ادامه به آنها اشاره می شود:

- ۱- مقوله محوری: مدیریت مشارکتی فعالیتهای ورزش دانش آموزی و کنترل و نظارت
- ۲- شرایط علی: برنامه ریزی نیروی انسانی و ارتقای سواد حرکتی دانش آموزان
- ۳- کنشها و راهبردها: اتخاذ سیاستهای ورزش دانش آموزی و برقراری عدالت در آموزش و تخصیص منابع
- ۴- شرایط زمینه ای: عوامل کالبدی و فضا، زیرساخت های فرهنگی و اجتماعی و سرمایه گذاری آموزشی.
- ۵- شرایط مداخله گر: عدم تخصیص بودجه و عدم عدالت آموزشی
- ۶- پیامدها: حفظ تندرستی، نشاط و شادی و آشکارشدن خلاقیتها و پرورش آنها

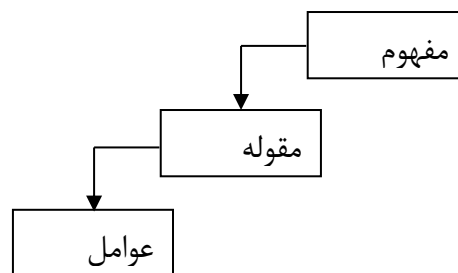
آنچه در این پژوهش بسیار حائز اهمیت است دستیابی به عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران می باشد. با بررسی و تحلیل مصاحبه های انجام شده پژوهشگر برنامه ریزی نیروی انسانی و ارتقای سواد حرکتی دانش آموزان را بعنوان شرایط علی پدیده مورد بررسی شناسایی کرده است که بطور مستقیم در مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش تأثیر دارند. لازم به ذکر است که بر اساس نظر مشارکت کنندگان در پژوهش این رویکردها همچنین تحت تأثیر عوامل زمینه ای نیز می باشند که از طریق راهبردهای ارائه شده در سطح خرد و کلان بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش تأثیر می گذارد. مداخلات عدم تخصیص بودجه و عدم عدالت آموزشی نیز با تأثیر

روی راهبردها در مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش نقش دارند. در نهایت نتایج حاصل از روابط متقابل موجبات علی، زمینه، راهبردها و مداخلات است که پیامدهای حفظ تندرستی، نشاط و شادی و آشکارشدن خلاقیتها و پرورش آنها به دنبال دارد.

جهت بررسی روایی عناصر و مولفه های شناسایی شده موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران از تحلیل تاییدی عاملی استفاده شد. با توجه به اینکه در تحقیق حاضر، متغیرهای اتخاذ سیاستهای ورزش دانش آموزی، برنامه ریزی نیروی انسانی، برقراری عدالت در آموزش و تخصیص منابع، ارتقای سواد حرکتی دانش آموزان، مدیریت مشارکتی، کنترل و نظارت، عوامل کالبدی و فضا، زیرساختهای فرهنگی و اجتماعی، سرمایه گذاری آموزشی و پیامدها دارای گویه هایی می باشد که می توانند به عنوان نشانگر این سازه عمل کنند، لذا تحلیل عاملی مرتبه اول در راستای روایی مولفه های سازه بررسی شده است. نتایج تحلیل عاملی مناسب بودن بارهای عاملی نشانگرهای (سوالات) مربوط به هر مولفه در پیش بینی ظرفیت متغیر و نیز مناسب بودن بار عاملی هر مولفه به عنوان نشانگر متغیر در پیش بینی این متغیر دارد، به منظور بررسی روایی محتوایی عناصر شناسایی شده موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران در اختیار مدیران و معلمان کشور قرار گرفت تا تصحیحات لازم بعمل آید و سوال های مشابه و مبهم حذف گردید و پس از تایید روی یک نمونه ۳۰ نفری اجرا گردید و حین اجرا از شرکت کنندگان خواسته شد تا سوالات مبهم را مشخص کنند تا اینکه سوالات مبهم اصلاح شود.

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان داد که مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران دارای دو بخش عوامل موثر اصلی و شاخص های آنها می باشد. برای بسط و توسعه هر یک از عوامل تعدادی از شاخص ها آنها را پشتیبانی می کنند. شاخص ها در واقع تبیین کننده معنا و مفهوم هر عامل بوده که می بایست در طول ارزیابی مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش مورد توجه قرار گیرند. شکل (۱) نحوه پیوند میان بخش، عوامل و شاخص های موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران را نشان می دهد.

شکل ۱: فرایند کدگذاری

مطالعه عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران با شرایط کشور ایران تهیه شده و تلاش دارد با نگاهی تخصصی و تفصیلی، خلا موجود در الگوهای عملکردی که همانا ناتوانی در نگاه تخصصی و خرد به حوزه مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران است، را رفع نماید. در مقایسه مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران، یافته های تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات مهاجر (۱۳۸۵)، خیبری و همکاران (۱۳۸۶)، کیوان فر (۱۳۸۹)، احمدی نژاد (۱۳۹۸)، بلومفیلد و همکارا (۲۰۱۱)، جولیانایا جلانیو همکاران (۲۰۱۵) و تاکاشی جیندو و همکارانش (۲۰۱۸) و کومار و راجان (۲۰۲۰) در زمینه عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش همخوانی دارد و مدیریت منابع انسانی و تخصیص بودجه جهت اجرای فعالیت های فوق برنامه ورزشی در مدارس را به

عنوان عوامل موثر بر اجرای فعالیت های فوق برنامه ورزشی می داند. جوادی (۱۳۹۶) در پژوهشی به نقش المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای بر سلامت اجتماعی و انگیزه مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه مدارس، پرداخت. نتایج تحلیل همبستگی نشان داد که المپیاد ورزشی رابطه مثبت و معناداری بر سلامت اجتماعی دارد و بر انگیزه مشارکت دانش آموزان نیز رابطه مثبت و معناداری دارد. از این رو با توجه به نتایج این پژوهش شاید بتوان عنوان داشت که با برگزاری المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای می‌توان گام مهمی در جهت زندگی بهتر و انگیزه مشارکت هر چه بهتر دانش آموزان در فوق برنامه و رشد توسعه اجتماعی آنها برداشت. همچنین نتایج تحقیق فوق خلاقیت را یکی از عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های ورزش دانش آموزی آموزش و پرورش ایران نشان داد که با نتایج تحقیق مهدیان (۱۳۹۷) که در پژوهشی به بررسی اثر بخشی آموزش های فوق برنامه پیش‌تازان در افزایش خلاقیت و شادکامی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان جوین پرداخت و نتایج حاصل از تحلیل کوواریانس حاکی از تفاوت معنادار بین گروه آزمایش و کنترل از نظر خلاقیت و شادکامی بود و یافته ها، نقش اهمیت آموزش های فوق برنامه پیش‌تازان را در افزایش خلاقیت و شادکامی دانش آموزان نشان داد، همخوانی دارد.

احمدی نژاد (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان داد که اردوها و فعالیت های فوق برنامه بر ابعاد مختلف انسان (جسمانی، عاطفی- روانی و اجتماعی و مذهبی) تاثیر می‌گذارد. پس ضرورت دارد برای اوقات فراغت دانش آموزان برنامه‌ریزی کنیم و موقعیت های لازم را برای خلاقیت و آفرینش و نوآوری آنان ایجاد نماییم تا به دور از قید و بندها و قالب‌ها بتوانند خود را ارزیابی کنند و علاوه بر این که اردوها عاملی برای کسب تجربه و افزایش توانایی های جسمی و ذهنی افراد باشد و سیله‌ای برای رشد فضائل اخلاقی، کسب مهارت های اجتماعی، درک زیبایی های جهان هستی و ارتقاء آگاهی های علمی و پژوهشی دانش آموزان باشد که با نتایج تحقیق فوق مبنی بر این که فعالیت های فوق برنامه بر بروز و پرورش خلاقیت دانش آموزان موثر است همخوانی دارد. نتایج تحقیق فوق تخصیص بودجه را از عوامل مهم موثر بر مدیریت فعالیت های ورزشی دانست که با نتایج تحقیق پژوهش انجام شده توسط جولیانای جلالی و همکاران (۲۰۱۵) که تقاضا برای فعالیت های فوق برنامه های ورزشی در بین دانش آموزان مدرسه ابتدایی در پنانگ مالزی را مورد بررسی خود قرار دادند همخوانی دارد. نتایج نشان داد که در بررسی فعالیت های فوق برنامه ورزشی در میان دانش آموزان، عامل وجود امکانات لازم و ساعات مناسب برای انجام این فعالیت ها دارای اهمیت بیشتری است. البته باید توجه داشت که توجه به زیر ساخت های لازم در جهت تامین لوازم انجام فعالیت های فوق برنامه ورزشی امری بسیار مهم است و بر همین اساس می بایست بودجه مناسب برای اجرای برنامه های ورزشی دانش آموزان در مدارس در نظر گرفت. تاکاشی جیندو و همکارانش (۲۰۱۸) اثرات مشارکت دانش آموزان دوره دبیرستان ژاپنی را در فعالیت های فوق برنامه ورزشی در یک بازه زمانی سه ساله مورد بررسی قرار دادند. آنها به این نتیجه رسیدند که هرچقدر میزان حضور هدفمند دانش آموزان در فعالیت های فوق برنامه افزایش پیدا می کند، حس حضور و ادراک اجتماعی در کنار حمایت اجتماعی از دیگران افزایش پیدا می کند. جرقه ایجاد فعالیت های فوق برنامه در ایران، به طور رسمی با تاسیس سازمان پیشاهنگی در سال ۱۳۱۳ زده شد. انجام فعالیت های فوق برنامه ورزشی جز اصول اولیه این برنامه بود. در طول سه دهه اخیر فعالیت های فوق برنامه ورزشی دچار تغییرات و تحولات ساختاری شد. لذا با توجه به اینکه مشارکت اجتماعی از عوامل موثر بر مدیریت فعالیت های فوق برنامه ورزشی طبق نتایج تحقیق فوق بود می بایست زمینه حضور دانش آموزان در فعالیت های فوق برنامه ورزشی جهت آموختن هر چه بهتر مسائل اجتماعی را فراهم کرد.

منابع

۱. آقایی، نجف؛ الهی، علیرضا؛ دهقان، آیت اله. (۱۴۰۰). طراحی الگوی مدیریت فعالیت های فوق برنامه تربیت بدنی آموزش و پرورش ایران. پژوهش در ورزش تربیتی ۹(۲۳). doi: 10.22089/res.2020.8282.1789
۲. پیمانفر، محمدحسن؛ الهی، علیرضا؛ حمیدی، مهرداد. (۱۳۹۱). موانع زیربنایی نظام ورزش کشور در اجرای برنامه های راهبردی. فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی. ۱۱(۳)، ۱۵۵-۱۴۳

۳. جوادی، سعید. (۱۳۹۶)، نقش المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای بر سلامت اجتماعی و انگیزه مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه مدارس، دانشگاه بین‌المللی امام رضا علیه‌السلام، دانشکده ادبیات و علوم انسانی
۴. خبیری، محمد؛ معماری، ژاله. (۱۳۹۱). تبیین استراتژی گردشگری ورزشی کشور. مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۵، ۳۰-۱۳
۵. مهدیان، مریم. (۱۳۹۷)، اثر بخشی آموزشهای فوق برنامه پیش‌نشان در افزایش خلاقیت و شادکامی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهرستان جوین، دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور ورامین.
6. Heinrich, C. J. (2015). The role of performance management in good governance and its application in public education. *Employment Research Newsletter*, 22(3), 2.
  7. Jindo, T., Yuko, Kai. Kazuhiro, S. (2018). Association between Participation in Organized Sports Activities and Generalized Selfefficacy in Japanese Male Senior High School Students: A 3-Year Longitudinal Study. *Journal of Adolescent Health* 62, S37-S140.
  8. Juliana, J., Andrew K. G. Tan, Norzarina, M. (2015). Demand for Extracurricular Activities Amongst Primary School Students: Exploratory Evidence from Survey Data in Penang (Malaysia). *Asia-Pacific Edu Res*, 24(1):125-135.
  9. Kerner, C., Haerens, L., & Kirk, D. (2018). Understanding Body Image in Physical Education: Current Knowledge and Future Directions. *European Physical Education Review*, 24.(۲)
  10. Kerr, C., Smith, L., Charman, S., Harvey, S., Savory, L., Fairclough, S., & Govus, A. (2018). Physical education contributes to total physical activity levels and predominantly in higher intensity physical activity categories. *European Physical Education Review*, 24(2), 152-164.
  11. Lacy, A. C., & Williams, S. M. (2018). Measurement and evaluation in physical education and exercise science. *Rou*
  12. Semal, N., Hrybovska, I., Pityn, M., Zdanova, O., Chekhovska, L., Hrybovskyy, R., & Protsenko, U. (2018). Improvement of educational and outreach activities to attract disabled to physical education and sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 18, 425-433.
  13. Simmons, J., & MacLean, J. (2018). Physical education teachers' perceptions of factors that inhibit and facilitate the enactment of curriculum change in a high-stakes exam climate. *Sport, Education and Society*, 23(2), 186-202.